

3. Помітун І Харківський внутрішньо породний тип овець у породі прекос /І.Помітун, Н.Косова, В.Сербін// Тваринництво України - 1996. - №10. - С.18-19.
4. Косова Н.А. Развитие и шерстная продуктивность ярок породы прекос, полученных методом вводного скрещивания с породами австралийской селекции /Н.А.Косова// С.науч.тр.- К.: Ю.О.ВАСХНИЛ. – 1989С.146-149.
5. Туринський М.М. Селекційні методи створення нової породи овець багатоплідний каракуль /М.М.Туринський// Зб. наук. праць Інст.тв.-ва степ.районів «Асканія-Нова» Каховка. – 2006.-С.128
6. Задорожня О.М. Ефективність схрещування баранів м'ясної породи олібс з матками дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи:дис..канд.с.-г. наук:06.02.01/ О.М.Задорожня. – Дніпропетровськ. – 2005. – 148с.
7. Солоха І.М. Морфо-біологічні особливості помісей від схрещування баранів м'ясної породи олібс з м'ясо-вовновими матками дніпропетровської селекції в типі корідель: дис.канд. с.-г. наук:06.02.01/І.М.Солоха. – Дніпропетровськ. – 2005.- 160с.

УДК 636:591.8

ДОСЛІДЖЕННЯ ШКІРИ БУЙВОЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПОПУЛЯЦІЇ

Гузєєв Ю.В. - головний зоотехнік ТОВ «Голосіїво», Київська область

Постановка проблеми . Шкіра є зовнішнім покривом тіла. Вона захищає організм тварини від прямої дії умов зовнішнього середовища. ШкіРА покрита волоссям, у ній знаходиться велика кількість кровоносних судин та нервових закінчень (рецепторів), завдяки останнім тварина сприймає подразнення зовнішнього середовища (тепло,холод, забиття, уколи, укуси тощо). Волосяний покрив та наявність у шкірі рецепторів і кровеносних судин сприяє підтриманню тепла в організмі на певному рівні. Шкіра частково бере участь у диханні. Велику роль шкіра відіграє в потовиділенні. Після забою тварини шкіра є цінною сировиною для легкої промисловості [1,2,3,4].

Стан вивчення проблеми. На практиці кожна порода має стандарт, що визначають мінімальні значення за показниками продуктивності, екстер'єру та інтер'єру тварин. До переліку цих показників включені особливості масті та розвитку шкіряного покриву, які не лише визначають зовнішній вигляд худоби певних порід, але і є характерною рисою порідних груп великої рогатої худоби [5].

Завдання та методика досліджень. Тому метою нашої роботи було дослідження шкіри буйволів української популяції.

Дослідження проводили в підсобному господарстві монастиря Свято-Покровська Голосіївська пустинь ТОВ «Голосіїво» Броварського району Київської обл. Під керівництвом доктора с.-г. наук, проф. Вінничук Д.Т. на забійному пункті господарства були проведені зважування, вимірювання тварин і шкіри , а після забою тварин були відібрані зразки шкіри для подальших гісто-

логічних досліджень. Товщину шкіри вимірювали спеціальним приладом кутиметром, брали подвійну товщину шкіри буйволів прижиттєво, а після забою тварин вимірювали площу та вагу шкіри. При дослідженні товщини шкіри прижиттєво тварин не стригли, урахуваючи, що волосяний покрив буйволів слабозвинутий. Рукою відтягували шкіру на ширину захвату пальців таким чином, щоб у подвійній складці обидві сторони шкіри щільно прилягали одна до другої, взявши правою рукою кутиметр, затискали в нього шкіру до щільного з'єднання подвійної складки. Отримана цифра ділилась на два для визначення дійсної товщини одного шару шкіри.

Результати досліджень. Товщина шкіри (прижиттєва) у буйволів - самців на останньому ребрі складає 12,12 мм при варіації 10,75-13,25мм, на лікті товщина шкіри складала 9мм при варіації 8-10,25мм, у буйволиць товщина шкіри на останньому ребрі складає 10,33мм при варіації 8-15,25мм, на лікті 5,7мм при варіації 3,4-8,75мм. Як видно з таблиці 1, шкіра буйволів - самців товща, ніж у буйволиць на останньому ребрі на 17,3%, на лікті товща на 57,9%. Максимальна товщина шкіри у буйволиць на останньому ребрі складає 15,25 мм, що пов'язано з живою вагою (755кг) буйволиці Тиса ід. № UA 4600247619.

Таблиця 1 - Товщина шкіри (мм) буйволів української популяції (прижиттєва)

Стать	n	На останньому ребрі			На лікті		
		подвійний	одинарн.	lim	подвійний	одинарн.	lim
Чоловіча	7	24,20	12,12	10,75-13,25	18,00	9,00	8,00-10,25
Жіноча	33	20,67	10,33	8,00-15,25	11,36	5,70	3,40-8,75

У таблиці 2 А.А. Агебайлі подає товщину очищеної від мездри шкіри, яка менша, ніж при життєвому вимірюванні, на 4,4-10,7% у дорослих тварин, у молодих тварин ця різниця ще менша.

Таблиця 2 - Товщина шкіри буйволів у мм (по А.А. Агебайлі)

Група тварин	Спосіб визначення	Число визначень	Досліджувана ділянка				У середньому
			шия	спина	бік	череву	
Буйволи	знята шкіра	35	6,36	6,67	6,76	5,13	6,12
Буйволиці	прижиттєво	42	6,64	-	7,26	-	-
Молодняк обох статей	знята шкіра	12	4,75	4,20	4,75	3,50	4,30
	прижиттєво	10	4,83	-	5,47	-	-

У буйволів шкіра товща, ніж у герефордської м'ясної худоби, на 0,1-0,2мм. Шкіра у дорослих буйволів на спині і боках порівняно товща, ніж на інших частинах тіла, а в молодих тварин вона товща на шиї і боках. Шкіра в черевній частині як у дорослих, так і в молодих тварин порівняно тонша. Велика товщина шкіри спостерігається в області голодної ямки, на крупі, голові, холці, в крижах (8,15-9,34 мм). На внутрішній частині задніх ніг і на передніх ногах (5,18-5,52 мм), як і на боковій частині живота, шкіра порівняно тонша. Шкіра в буйволів-самців на 15% товща, ніж у буйволиць. У тварин вищесередньої та середньої вгодованості порівняно з тваринами нижчесередньої вгодованості шкіра на 6,1-10,4% товща (С.М. Кулієв, 1958). Товщина шкіри у літній

період збільшується на 27,9%, це, мабуть, спричинено покращенням функціонування шкірної тканини в теплий період року.

Вага та площа шкіри. Результати досліджень, наведені в таблиці 3, свідчать, що у дорослих тварин максимальна вага парної шкіри доходить до 89 кг, при варіації у буйволів-самців 71-89 кг, у буйволиць 50-66 кг, при дослідженні цього показника у сірої степової худоби (Л.В.Годованець) він становив 55,8 кг при варіації 53–60 кг, по А.А.Агебайлі вага шкіри з мездрою - 38-40 кг і більше, шкіра східно-азербайджанського буйвола, по З.Вердієву (1940), у середньому важить 26-32 кг.

Таблиця 3 - Вага та площа шкіри буйволів української популяції

Показник	Буйволи-самці 5 років і старше	Буйволиці 5 років і старше	Сіра українська, бугайці по Годованець Л.В.
Кількість тварин	3	5	4
Жива вага min-max	680 626-825	585 516-730	658 620-680
Вага парної шкіри, кг min-max	75 71-89	54 50-66	55,8 53-60
Вага парної шкіри до живої ваги,% min-max	11,02 11,34-10,79	9,27 9,69-9,04	8,5 8,2-8,8
Площа шкіри, дм ² min-max	537,65 515,9-583,4	509,37 468,7-563,1	473,5 420,4-501,6

Шкіру буйволів відносять до важких шкір. А.А. Агебайлі відмічає, що відносна вага шкіри буйволів від живої ваги з віком тварин зменшується з 8-9 до 6,5%, а у дорослих на 12,5-14%. Порівняно з буйволами нижчесередньої вгодованості вага шкіри у тварин середньої вгодованості більше на 38%.

Площа шкіри буйволів - самців української популяції (табл. 3), у середньому, складає 537,65 дм², при варіації 515,9–583,4 дм², у буйволиць цей показник дещо менший і складає в середньому 509,37 дм² при варіації 468,7-563,1 дм², Годованець Л.В. відмічає, що при забої бугайців аборигенної сірої української породи в 33міс. віці загальна площа шкіри складає 473,5 дм² при варіації 420,4–501,6 дм². Площа шкіри буйволів обох статей (А.А.Агебайлі, С.М. Кулієв, 1957, 1958, 1960) збільшується залежно від їх віку: у місячних тварин вона рівна 90-93,7 дм²; у повновікових - 469-486 дм². Визначення площі шкіри у живої тварини та після її забою показує незначну різницю в 6,1% у молодих тварин, та 3,4% у дорослих тварин, що дозволяє практично користуватися даними визначення площі шкіри прижиттєво. Буйволи української популяції крупніші від азербайджанського буйвола, про що свідчать показники ваги та площі шкіри буйволів, які наведені у таблиці 4.

Властивості шкіри буйволів. Показник опору на розрив шкіри буйволів становить 2,17 кг/мм² (проти 2,25 кг/мм² у місцевої худоби). До складу шкіри входять (%): волога - 14,31, жир - 4,85, зола загальна - 7,33, окис хрому – 0,73. Двохгодинна вологоємність шкіри рівна 42,4%, гольєвої речовини в шкірі міститься 43.3%. Показник рН шкіри становить 4,40, коефіцієнт продуба – 70. Ці показники несуттєво змінюються для окремих анатомічних частин, шкіра буйволів мало піддається ушкодженню від шкірних хвороб; з 5000 шкір з дефек-

том було тільки 3,92%, а у великій рогатій худоби 68,8% (з 14363 шкір) . Відгодівля та нагул буйволів забезпечує збільшення ваги, товщини та площі шкіри згідно з дослідженнями авторів Ф.Р. Абдінова, С.М. Кулієва, І.Курбанова, С.Самедова та І.Гусейнова відповідно: вага шкіри збільшується на 15-32%, товщина – на 5,2-18,7% та площа – на 7-21%.

Таблиця 4 - Вага і площа шкіри буйволів різного віку та статі (А.А.Агебайлі)

Показники	Стать	Вік тварин					
		1 міс.	6 міс.	9 міс.	12 міс.	3 роки	5 років і старше
Жива вага (кг)	Самки	49,60	115,0	128,0	167,0	354,0	406-450
	Самці	51,20	122,0	136,0	171,0	360,0	410-470
Вага парної шкіри (кг)	Самки	-	9,5	10,3	12,5	25,5	27,8-29,5
	Самці	-	11,0	11,2	14,0	27,3	29,7-32,0
Вага шкіри до живої ваги,%	Самки	-	8,3	8,00	7,51	7,20	6,85-6,50
	Самці	-	9,0	8,78	8,20	7,60	7,32-6,80
Площа шкіри (дм ²)	Самки	90,00	173,8	210,5	238,0	396,5	442,5-468,7
	Самці	93,69	189,1	225,1	248,3	414,1	461,8-486,4
Кількість тварин	Самки	10	15	15	15	15	60
	Самці	10	15	15	15	15	60

Висновки та пропозиції. 1) За комплексом ознак шкіра буйволів відноситься до важких шкур. 2) На фізичні властивості шкіри впливають: стать особин, їх вік, величина, жива маса, вгодованість, пора року та інші фактори. 3) Підвищена молочна продуктивність буйволів супроводжується високим рівнем обміну речовин. Тому теоретично високопродуктивні буйволи будуть мати більш тонку й еластичну шкіру.

Перспектива подальших досліджень. Проведення подальших досліджень буде присвячено вивченню особливостей шкіри буйволів популяції підприємства ТОВ «Голосієво» Броварського р-ну Київської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Глаголев П.А. /Анатомия крупного скота.// - глава 1, -ст.-5-20, Скотоводство. – Том.2. – Государственное издательство сельскохозяйственной литературы. – Москва. –1961.
2. Агебайли А.А./Буйволоводство.// А.А. Агебайли.- М.- Колос.-1967.-295с.
3. Majala S.P., Catotal J.F. /Scanning electron microscopic features of the reticular groove of the carabao (Bubalus) //.-Philipp.J.Vet.and Anim. Sci.,1987,13,№1,p.-23 – 32.
4. Duerst I.U. /Neue Forschungen über die Konstitution unserer Haustiere//.- Mitt.Ges,schweit,Landiu,Fbrer,1923,s.31-56.
5. Басовський М.З., Буркат В.П., Вінничук Д.Т., Коваленко В.П., Ківа М.С., Рубан Ю.Д., Рудик І.А., Сірацький Й.З. Розведення сільськогосподарських тварин. – Біла Церква. – Білоцерківський державний аграрний університет. – 2001 р. – 399 с.